

Már pedig szegény ember Magyarországon nincs. Hajléktalan pedig főleg nem lehet – mondogattuk évtizedeken át, s ki gondolt azokra a szerencsétlenekre, akik elkoszolt munkásszállók szobáiban bújtak el a világ elől, akik ágyra járóként túrték, hogy elvegyék utolsó fillereiket. Vagy azokra, akiket rozszant köztéri padról invitáltak a rendőrségi zárka langymelegébe. Most viszont őszinte világ köszöntött ránk. A koldus koldul, a nyomor kiköltözött az utcára, s a címfestő sem lepődik meg azon, ha a városháza kérésére olyan cégtáblát kell megrajzolni, amelyen ez áll: hajléktalanok átmeneti szállása. A mives tábla aztán fölkerül a falra, s mi, hétköznapi gondjainkkal küszködő polgárok szemlesütős szegyenkezéssel olvassuk csak el. Mondjuk, Szeged Indóház téren, ahol a Tisza-parti nagyváros elesettjei találhatóak melege, ágyat kínáló szobákra.

– Igen, éppen a meleg az, ami a nyár elmúltával ide vonza lakóinkat – fogad a menekültszálló hivatali szobájában Szabó Katalin, az intézmény vezetője. – Különösen igaz ez menedékhelyünkre, amely már 1994 november elseje óta üzemel, s ahol este 6 órától érkezési sorrendben foglalhatja el mindenki a helyét. Szolgáltatásunk pedig – ágy, tiszta törülköző, de még televízió is van. Aztán reggel 8-ig lehet itt aludni, beszélgetni, tévézni, vagy éppen veszekedni. Attól függően, hogy éppen mennyit is itt a szerencsétlenek. Mert nem én mondom, szakképzett alkohológus is leírta már, ezt az életformát szesz nélkül képzelenség elviselni. A menedékhely felügyelő személyzete pedig csak annyit tehet, hogy a nagyon részegeket nem engedi be. Mérnök kellene itt is az alkoholszintet, mert hogy a szabály szerint 0,6 ezrelék fölött már nem jogosult szállásra a hajléktalan. Csak tudja, a számlalom nem igazán engedi az ilyen mérítség. Bevallom, akinek csak tudunk, biztosítottunk ágyat.

Akinek tudunk... – csöng fülemben a vezetőasszony félmondata. De hány hely is van az Indóház téri, egyemeletes épületben? Ha a menedékhely ágyait összeadjuk az átmeneti szállás kínálatával, sajnos még száz elszegényedett polgár sem találhat itt biztos fedelmet. Miközben – tudom meg Szabó Katalintól – Szegeden mintegy 400 hajléktalan regisztráltak eddig, ám megtételese szerint számuk meghaladja a 800-at is. S hogy nekik hol jut hely?

– Van közöttük olyan, aki nyáron szíves-örömezt választja a táborozó életmódot. Olyan is ismertek, aki a Tisza parton, az Árvízi emlékmű alatt rendezte be panorámás lakását. De itt van Szegednek például a Sandokán. Híres egy hajléktalan ő, a Dóm tér környékét urálja. Télen pedig maradnak a lépcsőházak, az elhagyott kis zugok, vagy mondjuk a Szent István téri „Lordok háza”. Az otthonatlanok közül sokan nem is tudják, hogy az önkormányzat tart fenn olyan intézményeket, ahol meleg ételhez, vagy szálláshoz juthatnak. Éppen ezért szociális

● Adventi koszorú és hajában sült krumpli Indóház téren alszik a nyomor

Józsi bácsi a könyvtár mellől költözött a hajléktalan szállóba. (Fotó: Nagy László)

Szegeden egyetlen hajléktalannak sem kell(ene) éheznie

munkások járnak a várost, hogy az információ segítségével is ellássák a hajléktalanokat – mondja Szabó Katalin, s már kalauzol is az Indóház téri épület emeletén.

Ami véletlenül sem emlékezett arra a gorkiji éjjeli menedékhelyre. Ez év júliusában nyílt meg itt az átmeneti szálló, s 21 férfi, valamint a földszinti lakrészben, 10 nő találhat otthonra benne. Három hónapig mindenképp. Saját ágya van, székénye, s kényelmüket szolgálja a konyha, mosógép, szárítógép. Az első harminc napban térítést sem kér az önkormányzat, majd napi száz forinttal kell kiegyenlíteniük a számlájukat. S akiknek három hónap kevés ahhoz, hogy újra elinduljon az életben – mondjuk legalább egy szerény albérlet költségeit kitermelő munkát találva – az újabb három hónapra kaphatja meg a bentlakási engedélyt.

Igazán rendezett viszonyok ezek, ebben az összemzetelt káoszban. Bár aligha frigyli el a lakók kényelmét bárki is. De egyáltalán mitől mozdulhat valaki lába alatt akkorát a föld, hogy az

Indóház térre váltson átszállóhelyet – berzenkedik benne a kérdés. S a vezetőasszony mintha kitalálta volna gondolataimat.

– A férfiak főleg egy-egy válás után kerülnek olyan helyzetbe, hogy ellehetetlenül az életük. Korábban a munkásszállásokon találtak maguknak helyet, s mivel munkájuk is akadt, még nyevven százalékos gyerektartás fizetése mellett is megélhettek valahogy. De ma már se szálló, se munka. Aztán a hajléktalan sors vár sok börtönből szabadultra, vagy az állami gondozás felügyelete alól kikerülő fiatalok megéri hajléktalanja a városnak.

Ez biztos így is van, csak éppen Józsi bácsinak nincs nagy kedve a beszélgetéshez. Tört félmondatokban idézi föl válását, anyósát, aki kiüldözte régi közös lakásukból. Említi régen elfelejtett hentes szakmáját, és a Somogyi könyvtárat. Nem mintha Józsi bácsi lett volna a leglelkesebb olvasójuk, de

a nagy épület tövében el lehetett lakni meleg nyarakon. Aztán jól informált ismerősök ajánlották az átmeneti szállót, s lám, most 65 évesen már saját ágya van.

– Olvasgatók, tévét nézek, fejtem a keresztretjényt – próbálom kihámozni mondanóját a félszeg sutogásból.

Tibor viszont már sokkal beszédesebb. Konyhában, frissen sült krumpli mellett beszél mesél állami gondozottként leélt évekről, a kitanult hegesztő szakmáról, egykor volt gyárakról, ahol még munkát is adtak.

– De ma már a kutyának se kell a szakmunkás. Néha egy-két hónapra felfogadnak, de a bérek olyanok, hogy azért dolgozni nem érdemes. Adnának 130-140 forintot egy órára, abból meg vonják az adót, a tb-t, a melósnak meg semmi se marad. Télen meg ugye fekete munka sincs, hát így állunk – tárja szét a kezét Tibor. És hogy merre tovább?

– Mit tudom én. Hiszen ebben az országban a kormány se tudja, mit akar csinálni, milyen lesz itt a jövő. Csak hozzák a döntéseket, és

eszükbe se jut, hogy ettől hány ember sorsa nyomorodik meg. Mert higgye el nekem, keresnek én tisztességes munkát, csak éppen 36 éves vagyok. A közvetítőben meg azt mondják, csak harmincöt évesig keresnek embert. Vagy pályakezdő legyen, mert azt lehet éhbéért is dolgoztatni – erősödik a düh Tibor hangjában. Konyhatársai pedig nem kommentálják mondatait.

Mint ahogy egészen csöndes a szálló minden szobája. Elkalauzolnak a háromágyasok, ahol a szálló absztinensei alhatnak. A legnagyobb teremben pedig éppen tíz ágy várja a gazdáját, de a lakók inkább a másik szoba tévéje előtt ücsörögnek. Fotóst látva gyorsan elfordítják az arcukat. A kérdésekre pedig egyszavas válaszok érkeznek, vagy annyi sem. S a békés melegben nincs is kedvem faggatózni. Inkább az ágyakat nézem, a kis szekrényeket, a székeket és a falat. Aki csak e ház homlokzatával szembesült eddig, el sem hinné, milyen tisztaság ural itt minden négyzetméter. De nem is ez a legmeglepőbb számomra

ebben az öreg épületben. Hanem az orvosi rendelő. Valahogy nem számítottam rá.

– Pedig erre vagyunk talán a legbüszkébbek – hallok az igazgatótól. – Mert ilyenre az országban sincs sok példa. Ez a hajléktalanok házi orvosi rendelője. Ahol mindenki ellátást kaphat, függetlenül attól, hol lakik, honnan jött és hová is tart. Itt nem kérnek tb-kártyát, csak gyógyítanak. És nem csak szegedieket. Tudja, a hajléktalanokat tulajdonképpen semmi nem köti egy-egy településhez. Van közöttük olyan, aki bebarangolja az egész országot, és azt nézi, melyik városban jobb a szociális gondozás rendszere. S ilyen szempontból Szegedet jó célállomásnak tartják.

● Szeged talán többet áldoz a hajléktalanjaira?

– Bizony többet. Meg aztán nálunk van két olyan agilis vezető, mint Majlátné Évike irodavezető a városházán, és a Humán Szolgáltató Központ igazgatója, Papp Istvánné, aki minden lehetséges pályázaton megpróbál pénzt szerezni a legszegé-

nyebbeknek. És nagyon jól csinálják, mert a Népjóléti Minisztériumtól kaptunk már 2 milliót a nappali melegedőre, 3 milliót erre az orvosi rendelőre, és most egy milliónál is többet a téli válságkezelésre. Jó is, hogy ez szóba került, mert így elmondhatom, hogy Szegeden egyetlen hajléktalannak sem kell éheznie ezen a télen. Keresse föl létesítményeinket mindenki bátran, forró tea, enniváló kerül az asztalra. Nálunk, az Indóház téren éppúgy, mint mondjuk az Algyői út 3. alatt.

● Gondolom, egyéb segedélyek is érkeznek rendszeresen.

– Valóban vannak önzetlen támogatóink, de a segély az soha nem rendszeres. De például a Pick Rt. vagy mondjuk a Papagáj üzletház sokszor, s jó szívvél enyhített már az otthonatlanok gondjain.

Bözsike azonban erről keveset tudhat. Bözsike ugyanis egészen új lakó, ottjártunk napján költözött be a hajléktalan szállóba.

● Miért is? – faggatom, de ő válasz helyett inkább csak lehajtja a fejét. Aztán szép lassan mégiscsak előbújnak válasznak szánt szavai. Anyjáról beszél, aki hol elüldözi otthonról, hol hazahívja. De ez utóbbit leginkább csak a nyugdíjam miatt teszi, hogy elvehesse – panasolja Bözsike. Aki 19 éves. És – mint mondja – gyenge az idegrendszere, ezért kapja a nyugdíját. A múltja – nyolc év kisegítő iskolában, majd munka a fonamentóban. S egy gyerek, aki már állami gondozásban készülhet az életre. A jövője pedig?

– Majd itt összeszedem magam, és találok munkát is – bizakodik a földszinti átjáró sötétjében, miközben a konyhában otthonosan mozognak a régebbi lakók. Asszonyok. Ki harminc évesnek látszik, ki hatvanak. De az életkor pontos számai felől illetlenség lenne kérdezősködni.

A karácsonyról viszont kötelező. Hiszen ott az igazgató asztalán az adventi koszorú, s az emeleti folyosón is valaki éppen az ajándékokról beszél.

– Hát bizony a karácsony nálunk nagy ünnep – mosolyog az ajtó előtt cigarettázó férfiak tekintetétől kísérvé Szabó Katalin. – Ilyenkor kis ünnepeket tartunk, szétosztjuk az adományokat, s a vacsora után kap mindenki egy pohár bort is. Tavaly például a MÁV ebédlőjéből hoztuk az asztalokat, s még karácsonyfát is állítottunk a menedékhelyen. Remélem, az idén még kellemesebbre sikerülhet az ünnep, hiszen ez lesz az átmeneti szálló első karácsonya – köszön el tőlünk az igazgatótól, s még egyszer kéri: írjuk bele a rindportba, hogy Szegeden minden hajléktalan számíthat meleg ételre.

● Csak meg ne fagyjon vacsorától reggelig... – sőhajt föl belőlem a keserűség.

– Hát igen, csak meg ne fagyjon... – bólint Szabó Katalin, s alighanem ő is azokra gondol, akik a lépcsőházak koszos szegleteiből bújnak elő a karácsonyi hajnalok. Akiknek már nem jut hely a hajléktalanok szállóján sem. Mit is mondott? Hogy nyolcszázán vannak? Igen, nyolcszázán, csak itt Szegeden.

Legyen napfényes, meleg karácsonyuk...
Bátyi Zoltán